

Ob treh smo stali na molišču pod Sass Maorjem in Cimo della Madonna in ukrepali o nadaljnjem pohodu. Italijanski vodniki so nam svetovali sestop čez vzhodna pobočja levo od Sass Maorja, toda ker nismo poznali sten, smo lahko ugotavljali, da bi sicer prišli, da pa bi se s spuščanjem zelo zamudili.

In tako smo odrinili. Celotni sestop pod pobočji Cime della Madonna tja dol skoraj v St. Martino di Castrozza. Ta pot se vleče dobri dve uri v sestopu mimo pobočij Val dei Roda in nato zopet navzgor mimo Pale di St. Martino.

Prav neprijetno so me bolele noge, ko smo se obrnili iz sestopa zopet navkreber in neprijeten občutek je, če poznaš pot in se zavedaš, da boš koračil še najmanj dve uri. Mojemu pogledu so dajale nekakšen takt noge našega nemškega znanca, ki je stopal tik pred menoj. Ko pa so minuli prvi trenutki preorientacije, sem ugotovila, da bi lahko šla še daleč, daleč.

Mrak je že bil, ko nas je znova pozdravil ob prehodu skozi sedlo Passo dei Bagli rogljičasti vrh Sass Maorja in ravno pred temo smo si segli v roke z Avstrijci, ki so pred nami dospeli iz doline.

Kmalu zatem pa je dahnila noč čez pokrajino in znova se je zasklišal šum kuharnikov na mizici pred kočo.

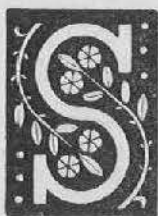
... Toda zdi se mi, da sem se zmotila. Kaj ne sedim ob jezeru pod Cimo Canali in strmim v roglasti vrh Sass Maorja? Kaj ni to glas Jürgena, ki me kliče, da me čakajo, kajti treba bo oditi spat in Cic je že končal s popravilom čevljev.

Kaj ne vstaja v daljavi tisočmeterska vzhodna stena Sass Maorja in me vabi? Kaj ne bo trajal ta hip večno?

Aleš Kunaver:

JUŽNA STENA SCHÜSSELKARSPITZE

Smer Kleisel—Schober

vetel dan je vdrl v oddelek tretjega razreda in škripanje zavor nam je naznanilo, da se vlak ustavlja. Področca. Pravkar smo se pripeljali skozi karavanski predor in prvi pozdrav tujine je bil zdolgočaseni klic »Passkontrolle, bitte!« In potem: v jutranje meglice odeto Baško jezero, Beljak, dirka na vlak proti Celovcu, modrina Vrbskega jezera in končno Celovec. Tu je Tone, moj edini sopotnik, opravil svoj obisk in popoldne sva že sedla na brzovlak, ki naju je naslednje jutro odložil v Innsbrucku. Skromen zajtrk v potujoči mlečni okrepevalnici, ogled mesta in »kontrola« športnih trgovin, to je bil najin popravek do enajstih, ko se tu začno uradne ure v pisarni planinskega društva. Tu so prijazno ustregli najini prošnji in nama posodili vodnik po Wettersteinu, ki je bil najin plezalski cilj. Sedaj, ko sva imela še ta zadnji del opreme, je najina skrb veljala vremenu, kajti nebo se je

prepreglo s sivimi oblaki, ki so nedvorno kazali, da bo kmalu pričelo deževati. Molče in slabe volje sva se odpeljala v Seefeld, se zbasala na rumeni poštni avtobus in čez pol ure že sedela v izletniški vasici Leutasch. Za slovo od civilizacije sva pila Coca-Colo in končno ugotovila, da je naša Cockta precej boljša in tudi cenejša.

Pozna ura naju je pognala na pot in jermeni težkih nahrbtnikov so vedno ostreje rezali v ramena. Skozi macesnov gozd, ki so ga kasneje zamenjale nizke košate smreke, sva prisopihala na planšarijo in tu pozdravila bradatega Tirolca, ki se naju je še od lani spominjal, še posebno pa dobrega tobaka, s katerim sta bila Rado in Mik dobro založena. Tokrat mu kot nekadilca z njim nisva mogla postreči, on pa nama je kljub temu ustrezljivo »napojil«
kuhalnik s petrolejem, ki ga v dolini ni bilo moči dobiti. Še kratko opozorilo, naj se paziva pri plezanju, in iz goste črne brade nama je v slovo zasijal dobrodušen nasmeh, midva pa sva zagrizla v spolzko travnato strmino. Ni in ni je hotelo biti konec in šele, ko sva je bila že do grla sita, je prišlo malo sedelce in kmalu za njim še koča. Iz nje je donel vesel smeh in takoj ob pozdravu sva ugotovila, da so tu Dunajčani, ki so z nama vred naslednje dni preklinjali dež in sneg.

Toda ti dnevi so hitro minili, kajti dva izmed njih sta se pravkar vrnila iz Himalaje in snovi za pogovore ni nikoli zmanjkalo. Ugotovila sva tudi, da imamo iste cilje, ker sta tudi onadva želela preplezati smer Peters—Harringer v jugovzhodni steni Schüsselkar-spitze. Tako smo zidali gradove v oblake, iz katerih pa so se sipali debeli snežni kosmi in polnili ozračje s tajinstvenim šelestom. Že tretji dan je zapadlo kakih dvajset centimetrov snega in od zameglenih sten je odmevalo blejanje ovac, ki so oslepljene od novega snega tavale po pobočjih, dokler jih niso pastirji in njihovi psi segnali v dolino. Na plezanje torej ni bilo misliti, toda že naslednji večer nas je veselo presenetil sunek severa, ki je razpršil oblake in obudil naše upe. Naslednje jutro je res nekoliko več obetalo in odpravila sva se pod steno. Prvotno namero sva brž opustila, kajti vrsta počni in zajed, po katerih gre Petersova smer, je imela vlogo odtočnega žleba za vodo, ki se je cedila po pet sto metrov visoki previsni steni. Zato sva raje odšla v smer Kleisel—Schober, ki poteka kakih dve sto metrov desno od Petersove in je prav tako ocenjena z zgornjo mejo šeste stopnje, le da je težav manj. Smer je bila preplezana tik pred vojno in sodi med modernejši smeri ter je s svojo pestrostjo in razgibanostjo zelo privlačna. Po dolgih dneh počitka nama je bilo plezanje res pravi užitek in so se težki raztežaji tehničnega in prostega plezanja urno izgubljali pod nama. Med njimi so nekateri zelo zanimivi, na primer eden prvih, kjer omogoča vzpon le tenka, pol centimetra široka poklina, ki reže dvajset metrov visok črn previs; to je mesto, kjer izključno gospodarijo kladivo in klini. Vreme nama je bilo še precej milostno, saj je le včasih padlo nekaj kapelj in kmalu sva stala pod zadnjo veliko preveso. Tu

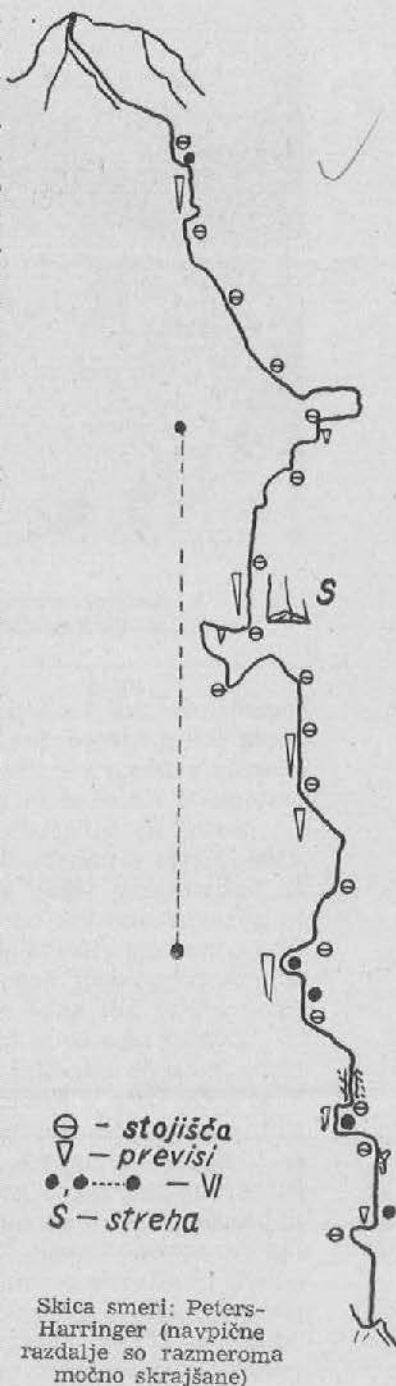
se je pred nama odprla temna luknja, ki je imela svoj izhod kakih trideset metrov višje v gladkih platch. Žal se je tudi po njej cedila voda in sem se tam počutil kakor v mokrem blatnem dimniku, ki je postal proti vrhu tako ozek, da sem komaj obračal glavo. Izstop iz te luknje je eno težkih mest v smeri, toda plezalcc ga urno premaga, ker že vidi nedaleč nad seboj vrh stene in s tem konec težav. Tako tudi midva, in kmalu sva stala na zasneženem grebenu ter zrla na sever, kjer se razprostira širna Bavarska nižina in se svetijo velika jezera, kakor bi velikan tja položil velika srebrna ogledala. Sneg pod nogami naju je opozoril, da sestop ne bo ravno igrača in brz sva krenila po grebenu. Ta je že v običajnih razmerah samostojna plezalna tura s krasnim razgledom na Bavarsko nižino na severu in na nepregledno morje alpskih vrhov na jugu. Od teh se mnogi blešče še v poletnem soncu okovani v led in sneg. Tokrat se za razgled nisva kaj prida menila, saj nama je zasneženi greben nudil dovolj sitnosti. Star pregovor pravi, da nesreča nikoli ne počiva, in midva sva se dodobra prepričala o njegovi resničnosti. Pri spustu preko enega previsnih skokov se je zataknila vrvi in ni nama preostalo drugega kot splezati po vrvi nazaj. To pa ni bil prijeten opravek, saj je čez rob previsa močno tekla voda in na nesrečo meni ravno na glavo, ko sem se s pomočjo stopnih zank vzpenjal po vrvi. Kopel ni bila ravno prijetna, saj se je med tem že spustil mrak in je postalo občutno hladno. Nedaleč od naju so se zasvetile prijazne luči hotela in observatorija na vrhu Zugspitze. Moker in prezebel sem se kmalu vrnil k Tonetu in čez kako uro sva že stala na melišču pod steno in zvijala vrvi. Tedaj pa se je ulil dež, ki mu je pridno drugovala toča in v veliko zabavo Dunajčanom sva stopila v kočo mokra kot miš. Oni so s tem računali in na razbeljeni pečici je že klokotal lonec vode za čaj. Po kratki večerji smo zadovoljni z dnevom pocepali po pogradu in sladko zaspali.

Smer Peters—Harringer

Sivo in mrko nam je viselo nebo nad glavami, ko smo drugo jutro stopili iz koče. Nič ni motilo moreče tišine, le kdaj pa kdaj se je iz brezlične sivine pripeljala snežinka. Šele proti poldnevju se je nebo razgibalo, sivina se je pričela trgati in s Tonetom sva jo ubrala pod steno gledat vstop v Petersovo smer. Poči in zajede so bile sicer črne in odbijajoče, toda odločila sva se, da bova drugo jutro poizkusila. Iz opazovanja naju je zmotil rezek žvižg — znamenje, da so v bližini svizci. Umaknila sva se na malo poraslo vzpetino in nemoteno opazovala početje teh zanimivih globalcev. Svizci so zelo gospodarni, saj je znano, da celo poletje suše travo kakor kosci in jo potem spravljajo v nalašč zato izkopane luknje. Lakota naju je prignala domov in na mizi se je kmalu kadila topla večerja. Tudi Dunajčana Hans in Raimund sta se odločila za Petersovo smer in drugo jutro smo po kratkem omahovanju kljub dvomljivemu vre-

menu le vstopili. Dunajčana sta vstopila nekoliko preje, kar pa naju ni motilo, saj je stena tako strma in skala trdna, da se ni bati zapadnega kamenja.

Smer naju je že takoj navdušila, ker so skrajne težave začele že v drugem raztežaju in niso nehale skoro do vrha. Posebno je zanimiv srednji del stene, ki ga prereže okoli tri sto metrov visoka vrsta počii in zajed, večkrat prekinjenih s strehastimi odstavki. Za ta del smeri navaja opis zanimiv stavek, kjer pravi, da predstavljajo vsi raztežaji skrajne finese prostega in tehničnega plezanja. No, midva sva se dobro podprla, in nama je delalo sive lasce le najtežje mesto, ki je zelo visoko, in sva pričakovala, da bova tam že precej utrujena. Še preden sva priplezala do tja, se nama je pripetila majhna nezgoda, ki je vzela mnogo časa. Na začetku neke počii se mi je namreč utrgal podplat na levem čevlju, in to kot nalašč tam, kjer bi lahko s pridom uporabljal le levo nogo. Pozneje sem se tolažil s tem, da sem vsaj enkrat poizkusil, kako se šesta stopnja pleza s kolena, nimam pa namena ta poizkus še kdaj prostovoljno ponoviti. Ko je prišel Tone do mene, sva na stojišču odprla čevlarsko delavnico in čevelj strokovno popravila. V raztežaju, ki je sledil, sva našla zadnjo od mnogih zank za spuščanje, ki sta jih lani pustila v steni Francoza André Bertrand in Philippe Garde, ki sta se mudila tam istočasno z nami. Na tem mestu se je Bertrandu izpulil klin in je zato padel kakih dvajset metrov. Ker je stena tu previsna, je ostal brez poškodb, le ena od obeh nylonskih vrvi se je pretrgala. Njegov tovariš je to plačal z odrglinami, saj mu je ta na več mestih na rokah dobesedno iztrgala meso. Z mešanimi občutki sva plezala midva to in kmalu nato še najtežje mesto. To je detajl prostega plezanja, kjer je treba preplezati nekaj kot med gladko ploščo in prislunjeno streho. Šlo je precej bolje, kakor sem pričakoval; po kakih osmih metrih sem željno vpel klin in kmalu nato zlezel na udobno stojišče. Najtežje je bilo torej za nama in vsa težka mesta, ki sva jih morala še pre-

Skica smeri: Peters-Harringer (navpične razdalje so razmeroma močno skrajšane)

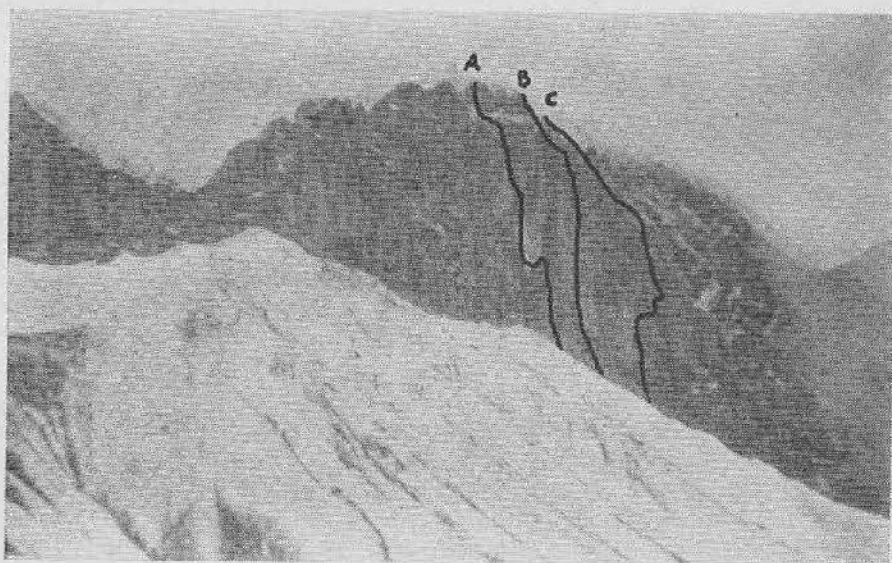

Foto Aleš Kunaver

A - Aschenbrenner-Reiner (VI) (to smer smo preplezali lani),
 B - Peiters-Harringer (VI⁺), C - Kleisel-Schober (VI⁺)

plezati, da sva po zadnji krušljivi polici dosegla vrh, so se nama zdela kot prijeten zaključek težkega dela. Na vrhu naju je zopet očarala z rdečo večerno lučjo osvetljena panorama in po dveurnem sestopu sva srečna in nasmejana stopila v kočo.

Sedaj so bili naši cilji doseženi. Drugo jutro smo že zbasali naše imetje v nahrbtnike in odšli do prvega hudournika, kajti vode za umivanje v »Koči spominov« ni bilo. Priložnost je bila ugodna in opravili smo vse od kopanja pa do britja in manikiranja. Bila je ravno nedelja. Ker smo bili verjetno pri tem poslu zelo zanimivi, so nas mimoidoči nedeljski turisti z zanimanjem opazovali in nas fotografirali kot kake eksotične živali.

Zvečer smo se že ločili na kolodvoru v Innsbrucku in zakasnjeni brzec naju je odpeljal v Zürich na sestanek, določen že pri nas v Vratih, in nato v Francijo, kjer sva hotela poizkusiti prosluli »Auto stop!«, a se je izkazal kot precej nezanesljiv način potovanja, posebno še v slabem vremenu, ki je tedaj vladalo nad Evropo. Spočetka je še kar nekam šlo in na krov so naju sprejemala različna vozila od najmodernejših limuzin pa do starega kamiona. Potem pa se ni hotelo nobeno vozilo več ustaviti in neki šofer se nama je celo odkril in s tremi praznimi sedeži odpeljal mimo. To pa nama je bilo preveč in odpravila sva se peš po trdi cesti v petindvajset kilometrov oddaljeni L'Isle. Kilometer pred ciljem sva okoli polnoči zbita popadala v travo obcestnega sadovnjaka in zaspala kot ubita. Spati

nisva mnogo utegnila, ker naju je okoli treh zbudil naliiv in mokra od nog do glave sva odštorckljala na kolodvor. Prvi jutranji vlak naju je bleda in upadlih lic pripeljal v Dijon k znancem na varno. Naslednje dni sva iz malega, a ličnega avtomobila ogledovala osrednjo Francijo. Skozi redko dolinsko meglo sva zagledala bleščeči sneg Mont Blanca in kmalu nato smo se po divji dolini pripeljali v Chamonix. Midva sva postavila platneno hišico na tabornem prostoru številka 4 in pri pregledu denarnic ugotovila, da moreva ostati največ pet dni. To je bil za takratno slabo vreme precej skopo odmerjen čas. Upala sva, da bova vsaj lahko stopila na Streho Evrope in si ogledala položaj za drugo leto. Šele čez dva dni se je vreme maloboljšalo in ob petih zjutraj sva že pešačila po dolini do vasi Les Houches in nato vkreber na Mont Lachat. Bila sva malce slabe volje, kajti vse, kar sva premogla za to turo, je bila štruca kruha, konzerva marmelade, zavitek špagetov, pol litra petroleja v kuhalniku, dve sto frankov in nič soli. Kljub temu sva urno pobirala stopinje po mokrih serpentinah severnega pobočja in vmes pridno zobala jagode »za kalorije«. Nebo se je znova prepreglo z oblaki in izza grebenov se je pripodila megla, iz katere sta se izmenoma sipala sodra in sneg. Popoldne sva prisopihala na Tête Rousse, kjer naju je prijazni oskrbnik povabil, naj spiva pri njem in naj počakava, ker z Mont Blancem verjetno ne bo nič. Vso noč je veter butal v okna in jih zasipal s snežinkami in zjutraj sva pred kočjo zagazila v svež sneg. Hrane in denarja ni bilo več in morala sva odnesti pete nazaj v Chamonix. In za nama je ostal Chamonix, nad katerim se je v opoldanskem soncu svetil Mont Blanc.

Francè Avčín:

K PREHRANI NA VISOKIH GORAH

Pred vojno sem se udeležil zimskega prečenja Šar planine od Ljubotena nad Kosovim ravnom pa vse do Koraba nad Albanijo. Na tem nepozabnem, teden dni trajajočem potovanju stalno v višinah nad 2000 m, sem se poleg drugega naučil marsičesa tudi v pogledu prehrane in sicer od naših šiptarskih nosačev. Mislili smo, da ni mogoče prenašati velikih naporov na dolgotrajnih turah brez poživil in polumctnih hranil, ki smo jih bili navajeni iz doline. Zato sem že takrat občudoval nosače-muslimane, ki so dosledno odklanjali hrano svinjskega izvora, hraneč se domala izključno s koruznim kruhom¹ in in zagozdo ovčjega sira, pa še to v kaj skopih obrokih. Bremena pa, ki so jih nosili, so bila tej skromnosti vprav obratno sorazmerna.

Že zdavnaj je znano, da se himalajski nosači, pa tudi šerpe hranijo domala izključno z maslom in »tsampo«, praženim ječmenovim zdrobom (dehidrirana hrana!), ki ga zgnetejo z vodo ali čajem in pojedjo kuhanega, pečenega ali kar surovega, če ne gre drugače. Zjutraj ne jedo nič, šele po dveh urah hoje sledi izdaten zajtrk. Tako odpade jutranja briga okrog kuhanja, vse gre hitreje, hoja je lažja, saj prebavila niso preobremenjena z masivnim zajtrkom. Znano je tudi, kakšnih dobesedno nečloveških naporov so ti ljudje ob svoji skromni hrani zmožni. Bremena v višini lastne teže niso nič posebnega, za

¹ Znano je, da kuzuza izredno pospešuje mlečnost doječih mater. V revnih krajih Italije ljudje od koruzne polente žive.